

Філін Вадим Олегович,
здобувач наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
навчально-наукового інституту № 1
Національна академія внутрішніх справ

СПОСОБИ НЕЗАКОННОГО НАБУТТЯ АКТИВІВ

Корупція, незаконне збагачення, привласнення державної власності, розкрадання – синоніми, пов'язані із деструктивним явищем, притаманним національній економіці, яке, майже протягом чотирьох десятиків років, підриває демократичні принципи, спрямовані на світову інтеграцію, та є протиправною діяльністю, яка поступово з локального перейшла на макрорівень, нівелюючи при цьому засади верховенства права, які є основою державотворення та сталого економічного розвитку. Незаконне збагачення є одним із найбільш поширених видів кримінальних злочинів сьогодення, проте через складність його ідентифікації та доведення, більшість дій пов'язаних із набуттям у власність активів, вартість яких перевищує законні доходи залишаються нерозкритими, а як відомо, некарність породжує подальше спонування до вчинення протиправних дій [1, с. 221].

Кримінальна відповідальність за статті 368⁵ КК України [2] настає у разі набуття активів особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність, а також набуття активів у власність іншою фізичною або юридичною особою, якщо доведено, що таке набуття було здійснене за дорученням вказаної особи, або що вказана особа може прямо чи опосередковано вчиняти щодо таких активів дії, тожні за змістом здійсненню права розпорядження ними. З наведеного вбачається, що важливим елементом характеристики незаконного збагачення є визначення способів набуття активів у власність, а саме суспільно небезпечних діянь, які можуть передувати незаконному збагаченню. Враховуючи, що незаконне збагачення є предикатним злочином, проведений аналіз судової практики та наявних публікацій [3, 4] дозволив визначити діяння, що можуть передувати вчиненню цьому злочину:

– незаконні дії з майном і фінансами, що знаходяться у віданні або на яке поширюється вплив суб'єкта корупції (злочини, передбачені ст. 191, 206², 210, 211, 212, 212¹, 218¹, 219, 222, 233, 262, 410 КК України, ст. 423 КК України – щодо військового майна);

– отримання незаконної вигоди суб'єктом корупції чи близькими особами, не пов'язане з викраденням (заволодінням) майном (ст. 189, 368, 368³, 368⁴, 369, 369² КК України);

- службова недбалість (ст. 367 КК України);
 - підроблення документів (ст. 220², 223¹, 223², 358, ч. 2 ст. 366 КК України);
 - інші види зловживання владою та службовим становищем (ст. 206, 353, 364, 364¹, 365, 365², 375, 410 КК України).
- Водночас передбаченою є можливість набуття у власність активів шляхом учинення інших злочинів, зокрема:
- різноманітні види викрадення майна та заволодіння ним, а також суміжні злочини (ст. 185, 186, 187, 189, 190, 191, 210, 262, ч. 2 ст. 263, 355, 410, 440 КК України);
 - торгівля людьми (ст. 149, 302, 303 КК України)
 - незаконні операції з предметами, які заборонені чи обмежені в обігу (ст. 199, 200, 201, 203¹, 204, 216, 224, 263¹, 265, 300, 301, 305, 307, 310, 311, 312, 313, 320, 321, 321¹, 359 КК України);
 - незаконна підприємницька чи інша злочинна діяльність (ст. 201, 203², 213, 246, 249, 268 КК України);
 - протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК України);
 - порушення порядку фінансування виборчої політичної партії, передвиборної агітації, агітації із всеукраїнського або місцевого референдумів (ст. 159¹ КК України);
 - злочини проти правосуддя (ст. 372, 375, 376, 376¹, 382, 383, 396 КК України).

Злочин є закінченим з моменту, коли особа набула у власність активи вартість яких більше ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи, а так само передала такі активи будь-якій іншій особі. Наприклад, якщо предметом злочину буде нерухома річ, яка підлягає державній реєстрації, то право власності в особи виникне лише з моменту державної реєстрації права власності на нерухоме майно, і лише після цього злочин будуть вважати закінченим.

Список використаних джерела

1. Фаріон-Мельник А., Мельник Ю. Окремі аспекти дослідження феномена незаконного збагачення в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. №. 1 (33). 2023. С. 221-226. <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1587>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Розслідування незаконного збагачення (368⁵ КК України) [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. М. Стрільців, В. В. Крижна та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 90 с.

4. Черенков А. М. Слідова картина незаконного збагачення та декларування недостовірної інформації. *Прикарпатський юридичний вісник*. № 4 (25), том 3, 2018. С. 133–137.

Федорюк Людмила Василівна,

доцент кафедри економічної безпеки

та приватного права

Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА МОЖЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ

Умови кризи роблять систему державного страхування вразливою до корупції. З одного боку, значні фінансові ресурси, спрямовані на відновлення та підтримку, приваблюють корупціонерів. З іншого боку, ослаблення контрольних механізмів у період кризи створює додаткові можливості для зловживань.

На початку 2024 року введено в дію Закон "Про страхування" (Закон № 1909-IX), який було прийнято ще у листопаді 2021 року на заміну Закону України «Про страхування» 1996 року. Новий закон суттєво відрізняється від попередника обсягом та змістом, акцентуючи увагу на забезпеченні платоспроможності, прозорості та доброчесності страховиків по відношенню до клієнтів (споживачів). Закон передбачає низку класів страхування, серед яких страхування різного роду майна та активів (повітряних суден, водних суден, наземних транспортних засобів, іншого майна), страхування відповідальності (внаслідок використання наземного транспортного засобу, повітряних, водних суден, іншої відповідальності), страхування кредитів, гарантій, інших фінансових ризиків, страхування життя, здоров'я тощо [1].

Всі такі об'єкти страхування можуть бути застраховані в Україні. Однак ризики, від яких такі об'єкти страхуються, та випадки, на які таке страхування не поширюватиметься, будуть різними.

Наразі в Україні певного поширення набуває страхування життя та здоров'я, яке передбачає і такі страхові випадки, як отримання травм чи загибель внаслідок збройного конфлікту, ведення бойових дій, використання чи застосування бойової техніки, обстрілів тощо.

У квітні 2024 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову, в якій визначив поняття воєнних та політичних ризиків [2].

Відтак, ринок страхування воєнних та політичних ризиків дійсно розвивається, хоч і в суттєво повільнішому темпі, ніж цього потребують реалії сьогодення. Поступова розробка і напрацювання механізмів ефективного страхування (і перестраховання) воєнних та